

**Міністерство культури України
Державний методичний центр навчальних
закладів культури і мистецтв України**

Н.В. ПЛАХЦІНСЬКА

МУЗИЧНА АБЕТКА ДЛЯ МАЛЕНЬКИХ СКРИПАЛІВ

1-2 класи

Навчальний посібник

Затверджено Міністерством культури України як навчальний посібник
і клавір для музичних шкіл та музичних відділень початкових спеціалізованих
мистецьких навчальних закладів (шкіл естетичного виховання)

Партія скрипки

Тернопіль

Навчальна книга — Богдан

УДК 787.2
ББК 85.955.4
П 37

Рецензенти:

Я.Г. Рівняк — Народна артистка України,
професор Національної музичної академії України ім. П.І. Чайковського,
викладач-методист КССМШ ім. М.В. Лисенка

О.Г. Рівняк — Заслужена артистка України,
доцент Національної музичної академії України ім. П.І. Чайковського,
викладач-методист КССМШ ім. М.В. Лисенка

О.І. Татарінцев — Заслужений діяч мистецтв України,
старший викладач Тернопільського музичного училища
ім. С.А. Крушельницької

О.М. Лазаревська — завідувач кафедри інструментального виконавства
Інституту мистецтв Тернопільського національного педагогічного
університету ім. В. Гнатюка, кандидат психологічних наук, доцент

Г.Д. Ремезова — методист вищої категорії Державного методичного
центру навчальних закладів культури і мистецтв України, викладач вищої
категорії ДМШ №10 м. Києва

Затверджено

Державним методичним центром навчальних закладів культури і мистецтв України
Міністерства культури України
(лист №273-11 від 17.07.2013 р.)

Плахцінська Н.В.

П 37 Музична абетка для маленьких скрипалів : 1-2 кл. :
навчальний посібник. Партія скрипки / Н.В. Плахцінська. —
Тернопіль : Навчальна книга – Богдан, 2014. — 64 с.

ISBN 978-966-10-2785-4

Навчальний посібник реалізує ідею раннього розвиваючого навчання гри на скрипці. Цікавий і доступний матеріал допоможе закласти перспективну основу позиційної і штрихової техніки учнів, навчить їх сприймати і любити музику, а також стимулюватиме творчу діяльність.

Для учнів першого та другого року навчання музичних шкіл, музичних відділень початкових спеціалізованих закладів (ШЕВ), викладачів, батьків.

УДК 787.2
ББК 85.955.4

Зміст

Передмова	4
Казка «Антоніо і Віоліна»	6
Будова скрипки	8
Ритмічні вправи. «Пісенька світлячків».....	9
Вивчаємо ноти. «Лісовий квартет»	10
Веселі вправи.....	12
А Б Гра на відкритих струнах. Розподіл смичка	14
В Гра першим пальцем.....	18
Г Г' Гра першим і другим пальцями	20
Д Гра першим, другим і третім пальцями	22
Е Є Ж Штрих легато. Зміна струн	24
З Поєднання деташе і легато. Флажолет.....	28
И І І' Нота з крапкою.....	30
Й К Зміна позицій: переходи одним пальцем	32
Л Зміна I-III позицій через відкриту струну	36
М Мартле. Пунктирні штрихи.....	38
Н III позиція.....	40
О II позиція	42
П Хроматизм.....	44
Р IV позиція	46
С Зміна струн.....	48
Т Зміна I-III позицій з підміною пальців	50
У Ф Зміна позицій: II-I, II-IV, I-III-V.....	52
Х Поєднання різних штрихів.....	54
Ц Ч Зміна позицій: тризвуки.....	56
Ш Пунктирні штрихи. Сотійє	58
Щ Ъ Вивчення 2-октавних гам зі зміною позицій	60
Ю Я Стакато.....	62

Передмова

«Музична абетка для маленьких скрипалів» — посібник, що реалізує ідею раннього розвиваючого навчання гри на скрипці та розрахований на початковий період навчання — підготовчий, перший, другий класи.

«Музична абетка» призначена для найменших скрипалів 5–7 років і складена з урахуванням психологічних особливостей дітей дошкільного та молодшого шкільного віку. Автором розроблено систему вправ та написано понад сто віршів, простих для запам'ятовування та цікавих за змістом, що доповнюються у збірнику яскравими малюнками.

Основне завдання посібника — допомогти дітям оволодіти основними прийомами гри на скрипці в ігровій формі, за допомогою віршів та творчих завдань. Це сприятиме активізації творчої ініціативи дитини, розвитку її фантазії та емоційності. Такий підхід дозволяє легко і швидко засвоїти основні штрихи (деташе, легато, мартле, пунктирні штрихи, сотійє, стакато), а також позиції та їх зміни з I по V, — адже учень грає на інструменті не традиційні вправи, а невеликі музичні історії, які його цікавлять та зворушують.

Починається «Музична Абетка» зі Вступу. Казка та вірші, подані у ньому, допоможуть вчителю зацікавити маленького учня музикою та заохотити його до навчання.

Казка «Антоніо і Віоліна» вводить дитину у дивовижний світ скрипкової музики. Вірш «Ти будову скрипки знаєш?» дає можливість легко засвоїти назви частин скрипки та смичка, а вірш «Пісенька світлячків» — вивчити струни на скрипці та розпочати роботу над ритмічними вправами. Ознайомити маленького музиканта з тембровими можливостями інструмента та нотами на кожній струні допоможе вірш «Лісовий квартет». Вірші розділу «Веселі вправи» — це комплекс вправ для розслаблення м'язів рук та засвоєння постановки правої та лівої рук без інструмента.

Музичний матеріал посібника розподілений на 22 теми, з якими можна ознайомитись у Змісті. Кожна тема позначена буквою і містить від 4 до 9 п'єс із віршованими текстами. Виконуючи п'єси, спрямовуйте увагу дитини на розкриття їхнього образного змісту, щоб, граючи вже перші ноти, дитина була залучена до музикування та творчості. Кожна тема доповнюється музичним словничком або творчими завданнями. Музичні терміни у збірнику розміщені в алфавітному порядку, тому послідовність їх вивчення вчитель визначає сам, а творчі завдання можна запропонувати учневі, враховуючи ті навички гри, якими він оволодів.

Сподіваємося, вивчення «Музичної абетки» підготує надійний фундамент для засвоєння наступних, більш складних прийомів гри та відкриє нові можливості професійного оволодіння інструментом. Та головне – допоможе маленькому скрипалеві полюбити скрипку і подружитися з нею, а уроки музики стануть для нього цікавими та захоплюючими.

Маленький друже!

Ти тримаєш в руках не звичайну Абетку, а музичну, з якої починають свої перші кроки майбутні скрипалі. У ній ти знайдеш понад сто цікавих віршів та мелодії до них. Вони відкриють тобі чудовий світ музики та допоможуть навчитися грати на скрипці.

Кожна буква в Абетці має свою тему, над якою впродовж кількох уроків ти будеш працювати разом із учителем.

Навчатися за посібником тобі допоможуть такі умовні позначення:

— музичний словничок, який ознайомить тебе з музичними термінами;

— позначення, яке запрошує тебе фантазувати і створювати власні мелодії;

— поміркуй та розгадай загадку чи ребус.

Умовні скорочення у нотних прикладах:

- н.п.** — нижньою половиною смичка;
- в.п.** — верхньою половиною смичка;
- ц.** — цілим смичком;
- с.** — серединою смичка;
- п** — рухом смичка вниз;
- v** — рухом смичка вгору;
- arco** — смичком;
- pizz** — щипком.

І ще одна порада: скрипка любить терплячих і наполегливих. Будь таким — і вона стане твоїм вірним другом!

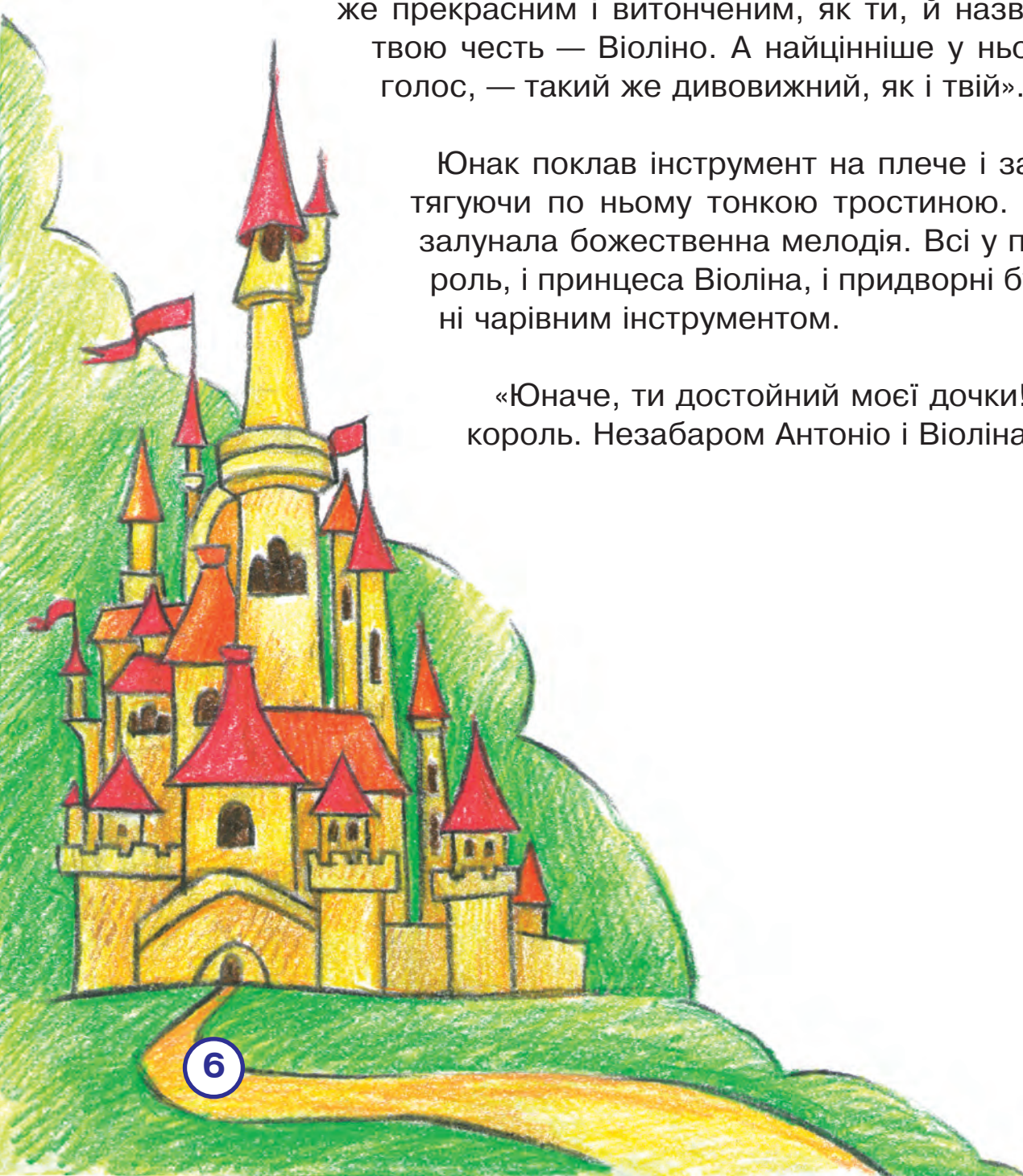
Антоніо і Віоліна

Давним-давно жив в Італії король, у якого була одна донька. Вона дуже любила музику і мала чарівний голос, а звали її Віоліна. Коли прийшов час видавати дівчину заміж, король видав указ: «Віддам свою доньку заміж за того, хто зробить своїми руками найдивовижніший виріб».

З усього королівства почали з'їжджатися молоді парубки. Проїшов день, другий, та ніхто не міг здивувати принцесу. На третій день приїхав до палацу молодий юнак. «Дорога принцесо! Мене звати Антоніо, — привітався парубок і простягнув їй дивний інструмент. — Я змайстрував для тебе інструмент, який є таким же прекрасним і витонченим, як ти, й назвав його на твою честь — Віоліно. А найцінніше у ньому — його голос, — такий же дивовижний, як і твій».

Юнак поклав інструмент на плече і заграв, протягуючи по ньому тонкою тростиною. І одразу ж залунала божественна мелодія. Всі у палаці: і король, і принцеса Віоліна, і придворні були вражені чарівним інструментом.

«Юначе, ти достойний моєї дочки!» — сказав король. Незабаром Антоніо і Віоліна відсвятку-

Й К

Зміна позицій: переходи одним пальцем

39. Кіт і калачі

Стримано

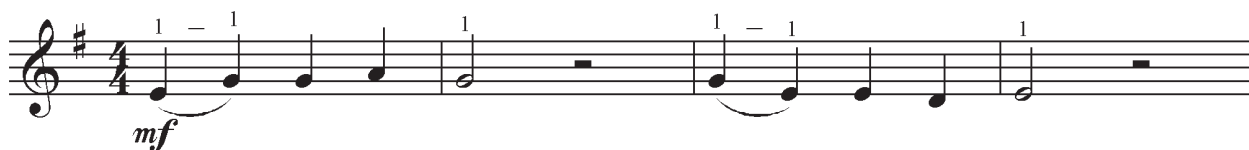
Рухливо

Кіт розлігся на печі,
Чує — пахнуть калачі.
Враз зіскочив із печі:
— Дайте мені калачі.

40. Кіт Мурко

Повільно

Кіт Мурко нявчить —
Хвіст його болить.
Хтів хвостом його зловити,
А той встиг його вкусити.

Кантабіле (cantabile) — наспівно.
Кон бріо (con brio) — з вогнем.

41. Киця і курчата

Помірно

Вийшла **киця** погуляти
І з **курчатами** пограти.
З ними бігала, ганяла,
Та **нікого** не спіймала.

42. Хитрі мишки

Рухливо

В нірку миші повтікали,
Бо в **кота** **ковбаску** вкрали.
Хоч **ковбаски** не поїли,
Та **кота** все ж обдурили.

Комбіновані штрихи — поєднання різних штрихів,

наприклад, деташе і легато:

дві ноти легато, дві ноти деташе: ;

дві ноти деташе, дві ноти легато: ;

три ноти легато, одне деташе: ;

одне деташе, три ноти легато: ;

Поєднання легато і стакато: .

103. Пацючок спитав Мурка

Пацючок спитав Мурка:
— Ти не бачив рюкзачка?
Там ковбаску я ношу,
Ще й тебе я пригощу.

104. Яблучний пиріг

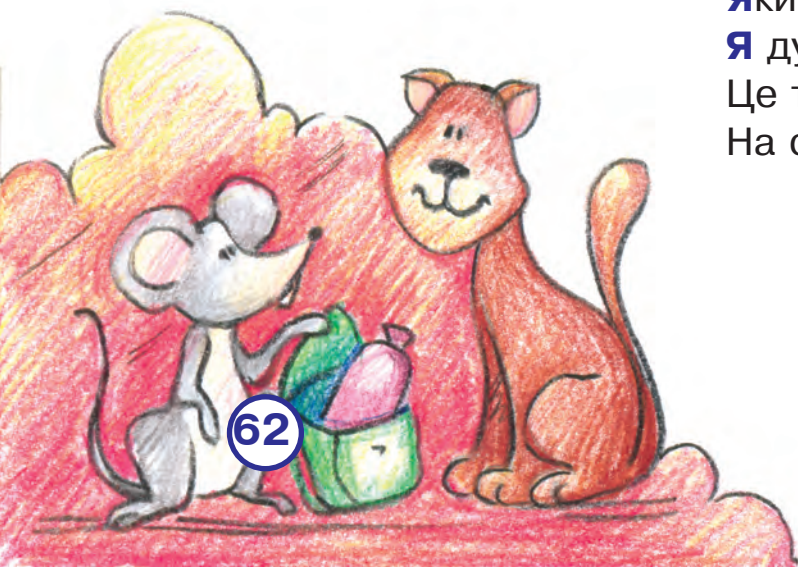

Наші друзі яблучка
Люблять ласувати.
Ми для них смачний пиріг
Будем випікати.

105. Який оркестр найкращий?

Який оркестр найкращий? —
Я думаю й гадаю. —
Це той, в якому соло
На скрипці я заграю!

106. Юра і Юпітер

Жваво

f

4

mf

Юра **лю**бить майструвати,
А іще фантазувати.
— **Я**к ракету **я** змайструю,
На **Ю**пітер помандрую.
Буду космонавтом **я**, —
Мрія в мене є така.

107. Як навчитись гарно грати?

Легко

mf

— **Я**к навчитись гарно грати? —
Запитала **Я**на в брата.
— А ти скрипочку **лю**би
І завжди її хвали!

Вітаю тебе, маленький скрипалю! Це остання буква Музичної Абетки. Це означає, що ти вже виріс як музикант: освоїв гриф, різні штрихи та позиції. Крім того, ти створюєш власну музику!

Люби скрипку, старанно займайся, слухай музичні твори — і ти виростеш хорошим музикантом!

Навчальне видання

ПЛАХЦІНСЬКА Наталя Володимирівна

МУЗИЧНА АБЕТКА ДЛЯ МАЛЕНЬКИХ СКРИПАЛІВ

**1–2 КЛАСИ
Партія скрипки**

Головний редактор *Богдан Будний*
Редактор *Ольга Радчук*
Музичний редактор *Володимир Островський*
Художник *Юлія Осецька*
Комп'ютерний набір нот *Уляни Поглед*
Верстка *Галини Кузів*

Підписано до друку 16.10.2013. Формат 60х84/8. Папір офсетний.
Гарнітура UkrainianPragmatika. Друк офсетний.
Умовн. друк арк. 7,44. Умовн. фарбо-відб. 29,76.

Видавництво «Навчальна книга – Богдан»
Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи до Державного реєстру
видавців, виготівників і розповсюджувачів видавничої продукції
ДК №4221 від 07.12.2011 р.

Навчальна книга – Богдан, просп. С.Бандери, 34а, м.Тернопіль, 46002
Навчальна книга – Богдан, а/с 529, м.Тернопіль, 46008
тел./факс (0352) 52-06-07; 52-05-48; 52-19-66
office@bohdan-books.com
www.bohdan-books.com

ISBN 978-966-10-2785-4

